

Høringsuttalelse til NOU 2004:1

Modernisert folketrygd - bærekraftig pensjon for framtida

Denne uttalelsen ble vedtatt på AU-møtet 7. juni (etter delegering fra landsmøtet) og sendt til Finansdepartementet 8. juni 2004 (kopi til Barne- og familiedepartementet, Likestillingsombudet, Likestillingscenteret).

Norsk kvinnesaksforening (NKF) har store betenkeligheter med utkast til Pensjonsreform (NOU 2004:1 Modernisert folketrygd – bærekraftig pensjon for framtida). Vi kan ikke se at Pensjonskommisjonen har utfyllt sitt mandat vedrørende å skulle "vurdere hvordan pensjonsordningene kan bidra til å ivareta fordelings- og likestillings-hensyn". Tvert imot vil pensjonsreformen, slik utkastet i dag foreligger, få svært negative konsekvenser for det store flertallet av kvinner, og ytterligere forsterke skjevfordelingen av ressurser mellom kvinner og menn – i kvinners disfavør.

De negative konsekvensene for kvinner og for likestillingsarbeidet i Norge er så store at vi mener at Stortinget ikke må behandle en pensjonsreform før disse aspektene er blitt behørig utredet. Det må kunne settes som betingelse for enhver pensjonsreform at kvinners stilling og likestillingsarbeidet generelt ikke svekkes, men styrkes.

Vi vil derfor oppfordre Regjeringen om å nedsette et utvalg med det eksplisitte mandat å vurdere hvordan pensjonsordningene kan bidra til å ivareta fordelings- og likestillingshensyn.

En pensjonsreform må ikke behandles i Stortinget før denne viktige utredningen er blitt gjennomført, og man har forsikret seg mot at Norges fremtidige pensjons-system ikke virker direkte kvinne-diskriminerende og blir en hemske for utviklingen av reell likestilling mellom kvinner og menn. Det må hverken gå hastverk eller politisk prestisje i gjennomføringen av en reform med så store konsekvenser for den fremtidige fordelingsprofilen i Norge og for likestillingen mellom kvinner og menn. Vi ber derfor Regjeringen om ikke å legge forslaget til pensjonsreform slik det i dag foreligger frem for Stortinget.

GALT UTGANGSPUNKT FOR EN REFORM

I forslaget til modernisert folketrygd skal "den enkelte tjene opp en pensjon som er proporsjonal med arbeidsinntekten gjennom

hele yrkeslivet opp til et tak for årlig inntekt. Den opptjente pensjonen skal stå i forhold til premie-innbetalingene til systemet" (s.118). Det gir seg selv at med et sterkt kjønns-segregert arbeidsmarked og store lønnsforskjeller mellom kvinner og menn, vil denne omleggingen føre til en massiv overføring av ressurser til dem som tjener mest, dvs for det meste til menn.

NKF ser ikke at pensjonssystemet kan være et insitament til å få bukt med det kjønns-segregerte arbeidsmarkedet. Kvinnelønnen er per i dag knappe 84 % av mannlønnen. Kvinner tjener mindre enn menn både fordi de arbeider i ulike sektorer og fordi de får mindre betalt for samme arbeid. Kvinner har fortsatt hovedansvaret for barn og fortsetter å arbeide deltid i store deler av sitt arbeidsliv. Mange kvinneyrker i for eksempel omsorgssektoren innebærer også store slitastjer noe som gjør det vanskelig – for ikke å si umulig – å oppfylle det nye kravet om 43 års opptjeningsstid.

Det ligger strukturelle årsaker bak disse forholdene som ikke kan løses av den enkelte kvinne privat. Vi oppnår med andre ord ikke at kvinner får høyere lønn eller jobber mindre deltid ved å innføre et pensjonssystem som straffer denne type forhold til arbeidslivet. Det å straffe kvinner på grunn av strukturelle forhold ved å gi dårligere pensjon, vil bare ytterligere forsterke problemene.

Pensjonsreformen synes å være basert på forutsetningen om at kvinner og menn deltar på lik linje i arbeidslivet. Det er for så vidt positivt at kommisjonen har forutsatt en utvikling i retning av at hver enkelt voksen forutsettes å forsørge seg selv, og at kvinner og menn har individuelle rettigheter med mindre hensyn til ekteskapsstatus. Men man kan ikke slutte fra bør til er, og lage en pensjonsreform på grunnlag av hvordan vi gjerne skulle se at samfunnet så ut. Ved å overse grunnleggende trekk ved dagens arbeidsmarked og samfunnsstruktur, vil konsekvensene av forslaget til modernisert folketrygd bli svært negative for flertallet av kvinner.